

Bruckner Zoltán

Szisi és Panni

Szisi élete majdnem véget ért, alighogy megkezdődött. Kis- cica korában szó szerint egy kutya szájából szedték ki, feltépett hassal, hogy a belei kilátszottak. Állatorvosi segítség és gondos ápolás mentette meg életét, de a sebet még sokáig ki lehetett tapogatni a hasán. A lelki sérülés még lassabban gyógyult: Szisi minden

kutya iránt intenzív bizalmatlanságot érzett, ami vagy óvatos menekülésben, vagy agresszivitásban nyilvánult meg. Egyébként szelíd, nőiesen bájos, játékos természete volt – ami persze nem zárta ki, hogy határozott egyéniség legyen – aki mindig tudta, hogy mit akar. Külséjében „színpompás jelenség” volt, fehér alapon szürke, vörös és fekete foltokkal tarkítva. Egy ideig Budapesten élt egy emeleti lakásban élettársam hűgánál, később lekerült Palkonyára, Pécsről délre, a villányi borvidék szélén fekvő kis faluba, ahol akkor én is éltem élettársammal.

A házban, amelyhez nagy, kezdetben még elhanyagolt állapotban levő kert is tartozott, akkor már ott élt Panni, fiatal pulilány. Ő kölyökként került oda közvetlenül az anyjától való elválasztás után, de hamar beleélté magát a falusi közösségbe, amelynek rövidesen ismert tagjává vált. A házat csak úgy emlegették, mint „a ház a pulival”. Időközben a kis szőröcsomó – érkezésekor olyan kicsi volt, hogy a kerti lépcső egyik fokáról lebukfencezve nem tudott rá visszamászni – tekintélyes pulivá nőtte ki magát, fajtája minden jellegzetes tulajdonságával: összecsapzott, bozontos szőrzet, tanulékony, intelligencia, fáradhatatlan energia, és a minden pásztorkutyára jellemző terelő-ösztönnel. Ha ketten kétfelé mentünk, megpróbált mindig összetartani minket; ha vendégek érkeztek, elmenetelükkor nehéz volt meggyőzni Pannit róla, hogy a vendégeknek valóban el kell menniük, és mi itt maradunk.

Ebbe a környezetbe került Szisi. Panni mindjárt nagy örömmel üdvözölte az új játszótársat, de lelkesedését Szisi hamar lehűtötte, mikor kieresztett karmokkal egy párszor az orrába kapott. Pedig Panni semmi rosszat nem akart neki, valóban csak játszani akart! De hogy lehet ezt megértetni két állatfajba tartozó élőlényel, melyek „különböző nyelvet beszélnek”?

Szisi idővel maga is beletalált a falusi életformába, szabadon kószált az egész faluban, hol itt, hol ott láttuk a mezőn vadászni vagy a „Fő-utcán” (a falu egyetlen utcája) igyekezni valahova. Népszerű lett a kandúrok körében is, gyakran láttuk, hogy

egyik vagy másik követi őt egészen a lakóhelyéül szolgáló garázs ablakáig. Egy idő után Sziszi a természet rendje szerint egyre gömbölyödött, mi pedig, mint jó „macskaszülők”, felkészültünk az új jövények fogadására. Két helyet is előkészítettünk neki: kibéleltünk egy nagy kartondobozt a garázsban, egy kosarat pedig feltettünk a padlásra, amely csak egy létrán át volt megközelíthető, hogy ott hozza világra utódait. Sziszi inspicálta a felajánlott szülőszobákat, de egyik sem felelt meg ízlésének. Amikor eljött az ideje, eltűnt, és a kiscicákat a szomszéd ház padlásán szülte. Talán tíz naposak voltak, amikor tanúi lettünk, ahogy Sziszi a szájában lógó kis batyuként egyenként hazahozta őket: négy gyönyörű kis kandúrt, „a szivárvány minden színében”: egy fehéret szürke foltokkal, egy másikat fekete foltokkal, és két, vörös illetve szürke tigriscsíkozású cirmost. Én már meggyanúsítottam őt ledér életmóddal, hogy a cicák négy különböző kandúrtól származnak, de az állatorvos megvédte Sziszi erényét, mondván, hogy miután őrajta mind a négy szín előfordul, a kicsik nem szükségszerűen származnak több apától. Jobban megfigyelve Sziszi életmódját és társaságát arra a következtetésre jutottunk, hogy az apa valószínűleg egy szürke tigriscsíkos kandúr volt.

A felkínált lakóhelyek közül Sziszi a padláson levőt választotta családja számára, a nagyobb biztonság kedvéért, a kutyák iránt érzett bizalmatlansága még nem oszlott el. A szokatlanul meleg nyár – a hőmérséklet gyakran 40° Celsiusig is felment – azonban hamarosan a padlás elhagyására kényszerítette, és így kölykeit szájában a létrán egyenként lehozva leköltözött a garázsba. Ott az előlőről nyitott kartondobozban laktak, nekünk pedig rendszeres napi programpontunk lett, hogy a doboz, akár egy TV-készülék elé leülve néztük a cicák játékát. Leselkedtek egymásra, esetenlül megrohmozták egymást, teljes komolysággal birkóztak, hogy egy perccel később odabújjanak az anyjukhoz egy kis erősítő tejitalra. Sziszi példás anya volt, odaadóan táplálta, mosdatta, gondozta kicsinyeit, és ők ennek megfelelően szépen fejlődtek. Később hozzájött még a tanítás, az életre való felkészítés is. Eleinte csak megölt egereket hozott nekik, egyszer egy patkányt is átharapott torokkal, és – ezt is meg kell mondani – néha egy-egy madarat is, amelyek tollzatát a legkisebb légáramlat is szertehordta a garázsban. Később a kicsik elkisérték anyjukat a vadászatra.

Külön gondot okozott Sziszinek Panni, a puli, aki minden alkalmat megragadott, hogy az ajtó megnyitásakor berontson a garázsba. Szisziben még mindig élénken hatott szörnyű gyerekkori élményéből visszamaradt bizalmatlansága minden kutyával szemben, és Panni forgószél-szerű megjelenése és féktelen természete nem volt alkalmas ennek eloszlására. De a kicsiket nem terhelte hasonló élmény, és ezért boldogan kergetőztek a hozzájuk képest gigászi játszótárral a kertben, amikor életterüket oda is kiterjesztették. Sziszi eleinte még közbelépett, amikor Panni valamely kiscicát hajkurászta a kertben, de lassan belátta, hogy Panni részéről semmi veszély nem fenyegeti őket, annál is inkább nem, mert a helyzet bármikor megfordulhatott, és most a cicák kergették a pulit, aki fürgén „menekült” előlük. Amikor kifáradtak, gyakran úgy pihentek, hogy Panni előrenyújtott mellső lábai között, mint egy fészekben, nyugodott egy vagy két cica. Később már Sziszi is nyugodtan várta Panni közeledését, és egyszer tanúja lehettem annak is, hogy „megpusztilták” egymást: orrukat összeértették. Barátságot kötöttek.

A cicák további sorsáról nem tudok sokat mondani. Elváltasztásuk után sikerült mind a négy kicsinek jó helyet találni, mégpedig úgy, hogy kettő-kettő együtt maradhatott, macskaszerető emberek között, falusi környezetben. Férfiasságukat sem kellett elveszteniük. Sziszit magát kénytelenek voltunk a további anyaság örömeitől és gondjaitól megszabadítani. Árulónak éreztem magam, amikor ehhez hozzásegítettem, de a faluban már amúgy is oly sok macska volt, hogy nem vállalhattuk magunkra a felelősséget újabb és újabb cicák elhelyezéséért, az pedig, hogy vízbe fojtsuk vagy más módon „eltegyük láb alól” az újszülötteket, nem jöhetett számításba. Nemsokára aztán eljött az ideje annak is, hogy magam is búcsút kellett mondjak a falunak és mindazoknak, akiket szerettem: Sziszinek, Panninak és az élettársamnak is. Kített az időm, vissza kellett mennem északi magányomba Svédországba. Kutya, macska és élettárs nélkül.

*

A fenti elbeszélés Bruckner Zoltán "Macskatörténetek" című könyvének egyik fejezete. A könyv Mezőtúron jelent meg 2011-ben, Takács Győző képzőművész illusztrációival. A könyv előszavából idézünk néhány sort:

„Legelső gyerekkori, amelyeket megőriztem úgy, hogy felnőtt koromban is fel tudtam idézni azokat, négy éves koromból valók. A budai Szemlőhegy utcában laktunk, egy hat- vagy nyolclakásos ház egyik lakásában. A házról és a hozzá tartozó kertről csak homályos képeim vannak, de egy valamire pontosan vissza tudok emlékezni: egy nagy fehér angóra-macskára, amely valamely másik lakóé volt, és valami megmagyarázhatatlan okból a „Mauzi” névre hallgatott – „Maus” németül egeret jelent. Mauzival gyakran találkoztam a kertben, dédelgettem, simogattam, együtt játszottunk, és nagyon jó barátságba keveredtem vele.

Most, amikor ezeket a sorokat írom, közeledek a nyolcvanadik életévemhez, de a macskák az egész idő alatt elkísértek. Életemben sok helyen megfordultam, önszántamból vagy a történelem és a világpolitika ökölcsapásaitól taszítva, de utamat mindenhol keresztezték macskák, amelyek mélyebb vagy kevésbé mély nyomokat véstek belém, szép vagy szomorú emlékeket visszahagyva. Ezekből az emlékekből szeretnék itt egy csokrot megosztani mindazokkal, akik hozzám hasonlóan szeretik ezeket a puhatalpú, de éles karmú ragadozókat, amelyek csatlakoztak hozzánk emberekhez, megszépítették életünket, de mégis önálló egyéniségek maradtak.”

Zoltán Bruckner

Katthistorier

Ur förordet:

De allra första barndomsminnen som jag kan erinra mig nu i vuxen ålder härstammar från mitt fjärde levnadsår. Vi bodde då i ett flerfamiljshus på Szemlőhegygatan på Budasidan av Budapest. Av huset och av den tillhörande gården har jag endast vaga minnesbilder men jag kommer väl ihåg en stor, vit

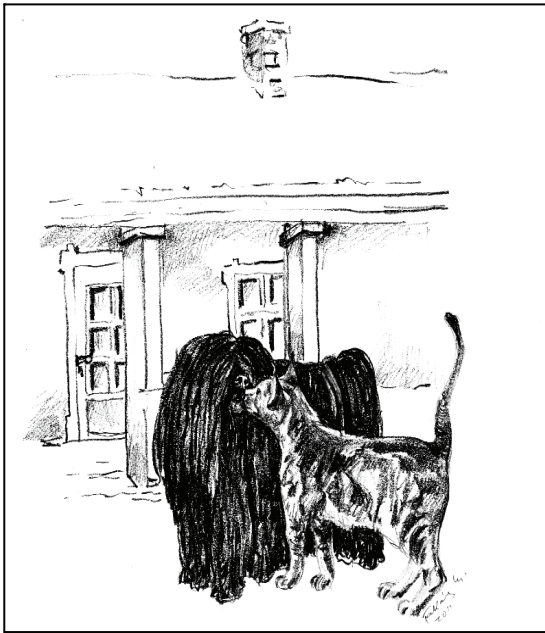
angorakatt som tillhört en av grannarna och av någon oförklarlig anledning lystrade till namnet Mausí ("Maus" betyder mus på tyska). Jag gick ofta ner på gården, träffade Mausí, klappade och smekte henne, lekte med henne och vi blev hjärteväänner.

Till följd av egna beslut eller tvingad därtill av politiska omvälvningar kom jag under årens lopp att vistas på många olika platser och överallt korsades mina vägar av katter. Mötena med dem lämnade mer eller mindre djupa spår och gav mig många lustiga eller sorgliga minnen. Dessa minnen vill jag nu dela med alla som – liksom jag – älskar dessa med mjuka tassar och skarpa klor utrustade, märkliga rovdjur. De sällar sig till oss människor, förskönar våra liv, men förblir i slutändan alltid självständiga individer.

Författaren

Sissy och Panni

Sissys liv höll på att ta slut innan det knappt ens riktigt börjat. Som liten kattunge blev hon bokstavligen befriad ur en hunds gap med uppsliten buk. Tarmarna låg synliga. Veterinärinsats och kärleksfull vård räddade hennes liv men ärrer på hennes buk kunde man känna långt efteråt. Den psykiska skadan satt i länge. Hon hyste en intensiv misstro mot hundar vilket ledde till att hon antingen tog till flykten eller blev aggressiv om hon mötte en. Annars var hon av mild av naturen, vänlig och lekfull men också målmedveten och självsäker i sitt uppträdande. Till de yttre var hon en färgglad uppenbarelse, svart-grå-rödfläckig med vit grundfärg. Sissy var en riktig bondkatt men den första tiden efter att hon blev räddad levde hon i en lägenhet i Budapest hos systemen till min dåvarande livskamrat (hon som följde med mig till Dahab). Min livskamrat hade köpt ett bondhus i Palkonya, en liten by i södra Ungern inte långt från staden Pécs vid utkanten av vindistriktet Villány. Vi flyttade dit och några månader senare fick Sissy lov att ansluta sig till oss. I huset som omgavs av en stor trädgård fanns det en ung pulihund. Hon hette Panni och hon kom dit åtta veckor gammal direkt efter att hon blivit avvänjd. Vid ankomsten var hon så liten att när hon vid ett tillfälle ramlade ner från ett trappsteg i trädgården kunde hon inte ta sig upp igen utan hjälp. Hon hittade snabbt sin plats i bygemenskapen i vilken hon snart blev en uppskattad medlem. Byborna kallade vårt hus rätt och slätt för huset med pulin. När Sissy kom till oss var Panni nästan fullvuxen, med rasens alla kännetecken: långt, tovig hår, läraktighet, överlägsen intelligens, snabba rörelser, outtröttlig energi och den för alla vallhundsraser karakteristiska instinkten att hålla ihop flocken. Gick jag och min livskamrat i olika riktningar försökte Panni åter fösa oss samman. Hade vi gäster, och de skulle gå hem, kunde hon svårligen övertygas om att de skulle gå medan vi skulle stanna

När Sissy och Panni möttes för första gången hälsade Panni på den nya lekkamraten med översvallande glädje men Sissy lade snabbt sordin på hennes uppsluppenhet genom att några gånger fara ut mot hennes nos med sina vassa klor. Fast Panni bara ville leka med henne! Men hur skulle två djur som tillhörde olika arter och som "talade olika språk" kunna förstå varandra?

Sissy fann sig snabbt tillrätta med den livsstil som rådde i byn. Hon strövade fritt omkring, dök upp ibland här, ibland där, på fälten och på ängarna, eller på huvudgatan –

byns enda gata. Hon var väldigt uppskattad av hankatterna, ofta såg vi att den ena eller den andra följde henne ända till garagefönstret vilket tjänade som ingång till hennes hemvist. När tiden var inne blev hon, enligt naturens gång, allt rundare och vi som goda "kattföräldrar" gjorde oss beredda på att ta emot de nya familjemedlemmarna. Vi förberedde två förlösningrum åt Sissy, en stor kartonglåda fodrad med mjukt tyg placerades i garaget, en mjukfodrad korg ställdes på vinden. Hon kunde välja var hon skulle föda sina ungar. Sissy inspekterade båda ställena men inget av dem föll henne i smaken. När tiden var inne för att föda försvann hon och födde sina ungar på grannhusets vind. När ungarna var omkring tio dagar gamla blev vi vittnen till hur Sissy bar över sina ungar hem till oss, en efter en. Som små hjälplösa knyten dinglade de i hennes mun. Fyra jättesöta kattungar, alla hannar, i regnbågens alla färger: en vit med gråa fläckar, en med svarta fläckar, och två tigerrandiga med gråa respektive röda ränder. Jag misstänkte henne för att ha fört ett liderligt le-verne och tänkte att ungarna kanske härstammade från fyra olika hannar men veterinären försvarade hennes heder. Eftersom alla färger förekom hos Sissy själv behövde inte ungarna ha av-lats av olika fäder! Vid närmare iakttagelse av Sissys levnadssätt och umgänge med sina artfränder kom vi till insikten att ungaras far förmodligen var en grå, tigerrandig katt med ett trevligt sätt som även i fortsättningen ofta sågs i Sissys sällskap.

Av de boplatser som erbjudits Sissys familj valde hon först den på vinden, förmodligen på grund av att den garanterade större säkerhet mot Pannis närmanden än den i garaget. Den exceptionella sommarvärmén – temperaturen gick ofta upp över 40° – tvingade Sissy att överge vinden. Hon bar ungarna, återigen en efter en, i sin mun på lejdaren ner till garaget. Där etablerade hon sig med ungarna i kartongen som hade en öppning på framsidan. Vårt dagsprogram berikades med en ny pro-grampunkt. Varje dag satte vi oss framför kartongen som fram-för en TV-apparat och tittade på kattungarnas muntra lek. De passade på varandra, angrep varandra från olika bakhåll, kasta-de omkull varandra, brottades som om det gällde olympiska guldmedaljer, för att i nästa minut smyga sig till mor för en portion stärkande mjölk. Sissy var en mönstergill kattmamma. Hon diade, slickade rent och skötte sina ungar med hängiven-het och de växte och frodades i motsvarande grad. Senare påbörjades undervisningen. Först tog Sissy hem döda möss till sina ungar (en gång även en råtta med genombiten strupe) och – det måste också sägas – då och då en fågel. Fågelfjun yrde runt i hela garaget vid minsta vindfläkt så att jag hade all möda i världen att städa undan fjun innan min livskamrat skulle mär-ka något. När ungarna blev större tog Sissy med dem för att de skulle få lära sig att jaga själva.

Panni var ett speciellt bekymmer för Sissy. Hunden tog vara på varje tillfälle då garagedörren öppnades för att störta in i garaget. Sissy led fortfarande av sin chockartade barndomsupplevelse. Hennes misstro mot hundar satt i ryggmärgen och Pannis virvelvindsartade entré och bångstyriga uppförande var föga lämpat att dämpa misstron. Ungarna bar inte på något trauma som Sissy och de jagade obekymrat omkring i trädgården, runt sin i förhållande till deras egen storlek gigantiska lekkamrat. Sissy ingrep då och då när Panni jagade den ena eller andra ungen men insåg så småningom att ingen fara hotade dem från Pannis sida. Sissys misstro minskade ännu mer när situationen förändrades, och det var hennes ungar som jagade Panni som hals över huvud ”flydde” från dem. Och när ungarna och hun-den tröttnade på leken vilade de ofta ut så att en eller två kattungar nästlade sig in mellan Pannis framsträckta framtassar. Efter detta tog Sissy det alltmer lugnt när Panni gjorde närmanden och en dag blev jag vittne till att Panni och Sissy ”pussades”, deras nosar berörde varandra. De slöt vänskapsband.

Bruckner Zoltán

1930-ban született Budapesten, iskoláit is ott végezte. Az érettségi után három évet az evangélikus teológián tanult, majd a műszaki tudományokra „nyergelt át”. A Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karát 1956-ban végezte, diplomaterve befejezésében a forradalom megakadályozta. Novemberben Ausztriába menekült, a gráci műszaki egyetemen (Technische Hochschule in Graz) továbbtanult. Politikai tevékenysége megakadályozta a diploma elnyerésében, tovább költözött az Egyesült Államokba, ahol egy mérnöki irodában dolgozott. Három évvel később visszatért Ausztriába, ahol végre megszerezte az építészmérnöki diplomát, és munkába állt az ország egyik legnagyobb acélszerkezeti konstrukciós cégénél. 1964-ben kivándorolt Svédországba, ahol harminckét éven át dolgozott.

Szakmája mellett legfőbb érdeklődési köre a történelem – főként a legújabb kor történelme és a különösen az állatok. Magyar, német, angol és svéd nyelven több történelmi folyóirat közölte cikkeit. Svédből fordította: Lars Adelskog: *Egy üres zsák nem áll meg magában. Macskatörténetek*, című könyve az állatok iránti szeretetét bizonyítja. A könyvet Takács Győző, grafikus és keramikus rajzai díszítik.

*

**Zoltán Bruckners bok, Katthistorier
från när och fjärran utkommer inom kort på bokförlaget
Cultiflex,**

Smula Solsäter, 521 71 Åsarp
e-mail: plengal@telia.com
tel: 0705 509 70
mobil: 0768 56 26 97